

Minspeak – en veileder for bruk og innstillinger

Innhold

01	Minspeak	3-4
	Hvordan bruke maskinen	5-6
	Av/på	6
02	Verktøykasse	7
	Gå til Verktøykasse	7
	Betjening	8
	Valg av styring	8
	Valg av stemme og Volum	8
	Skift stemme	9
	Auditiv tilbakemelding	9
	Uttale på ord	9
	Valg av volum	9
	Ordprediksjon – valg av ordprediksjonsliste	9
03	Utseende (Feedback meny)	10
	Tekst- og bakgrunnsfarge	10
	Velg utseende – farger mm	10-11
	Vis utseende	11
	Individuell tilpasning (aktivitetsrader)	11-12
	Opprette ny aktivitetsrad	12
	Rediger aktivitet	13
	Knytte aktivitet til en kombinasjon (dynamisk aktivitet)	13
04	Brukerområder	14
	Brukerområde	14
	Kopier brukerområde	14
	Gi bruker området nytt navn	14
05	Opplæring (Ordforråd bygger meny)	15
	Bruke ordliste	15
	Importere ordliste	16
	Lage setninger/ord for ”pappstøtte”	16
	Backup på minnepenn	16
	Systemlås	16
	Programoppdatering – en gang hver 6. Måned	16
07	Oversikt	17

01 Minspeak

MINSPEAK er en talemaskin med en effektiv metode som fremmer uavhengig kommunikasjon. MINSPEAK systemet er utviklet for personer med CP, Autismspekterdiagnose samt oppståtte språkvansker. Kan brukes med alle betjeningsmuligheter og omgivelseskontroll. For en person som benytter seg av alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK), er talehastighet viktig, systematikken og tankegangen bak MINSPEAK bidrar til å optimalisere talehastigheten på ulike måter:

Kjernevokabular: MINSPEAK er bygget opp rundt kjernevokabularet i språket vårt. De mest brukte ordene krever kun ett eller to trykk, mens man maksimalt vil trenge tre trykk for å uttrykke et av de 700 kjerneordene i MINSPEAK.

Et tastatur: I MINSPEAK blir ordene alltid uttrykt med den samme bevegelsen. Symbolene endrer ikke plassering, og måten symbolene kombineres på endres heller ikke. Overlegget til MINSPEAK er statisk (som et tastatur).

Her ser dere MINSPEAK 84NORSK, hvordan overlegget er delt inn og hvor de forskjellige tastene befinner seg på skjermen.

Aktivitetsrad

Aktivitetsraden er den øverste raden i overlegget, den er dynamisk. Her vil brukers personlige vokabular dukke opp avhengig av hvilket ikon man trykker på. I startskjermen inneholder aktivitetsradensnarveier til tastatur med perdiksjon, finn ord (søkefunksjon) og dirkede valg av viktige ord (Ja, nei, kanskje, jo, Hei).

Pronomen

Forskjellige former for pronomen.
 For å uttrykke grunnformen av et personlig pronomen trykker man to ganger på hver tast.
 Knappen nederst til venstre (vindusviskeren) sletter det som står i Arbeidsområde øverst på skjermen.

Verb, Adjektiv og Substantiv

De røde tastene uttrykker ulike former av verb, de grønne adjektiv, og de gule substantiv.

Ordklasser

Fra venstre: adverb, preposisjoner , bindeord, utrop, tidsord, beskrivelsesord og spørreord.

Ordfamilier

Tastene representerer ulike kategorier av ord (ordfamilier).

Hvordan bruke maskinen

Her ser du MINSPEAK tastaturet (84 felter). Ett overlegg gir tilgang til det du ønsker å si. De hvite feltene er ikoner, fordelene med ikoner med flere meninger, er at personen bare må lære seg et lite sett med bilder, ikke hundre eller tusenvis. Ikonene står på en fast plass og en slipper å søke gjennom mange bildesider for å si et ord. Ikonene kombineres i et konsekvent sett av regler eller mønstre, slik at systemet er lettere å lære og bruke, når flere ord legges til.

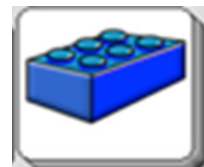
Ordfamilie

Hvert ikon representerer en ordfamilie. Her følger eksempler:

Følelser, motsetninger, endringer, motsatt .....

Lek og spill .....

Hus, hjem, bygning .....

Familie, med, sammen .....

Mat, smaker, måltider, frukt .....

Eplet representerer kategorien MAT. Her kan man finne ord som: Spise, mat, sulten, frukt, bite og grønn. Et trykk på et ikon viser mulighetene i den ordfamilien – substantiv, pronomen, tilhørende verb med bøyingsformer, entall/flertallsformer, adjektiv og adverb, Preposisjoner. Med maksimalt tre trykk tar man frem et ord. For å skrive setningen: Jeg vil lese en bok, trenger du bare 7 trykk.

Av/på

Av/På- knappen finner du på venstre side, det er en gjennomsiktig knapp.

For å slå på maskinen, skal du trykke og holde knappen inne et lite øyeblikk. For å slå maskinen av, trykker du forsiktig på knappen. I løpet av en uke, må den startes på ordentlig måte. Da går du til verktøykassen i programmet.

1. Velg System
2. Trykker på Windows strømstyring.
3. Deretter trykker du på Start Windows på nytt.
4. Da kommer det opp et nytt vindu med teksten: Er du sikker? Da trykker du på JA.

Vi anbefaler at den er i hvilemodus hver natt, men at den får en omstart hver uke. Hvis du ikke bruker maskinen i løpet av noen dager, anbefaler vi at den slås helt av. Da går du til Verktøykassen.

1. Velg System.
2. Trykk på Windows Strømstyring
3. Deretter Avslutt Windows.

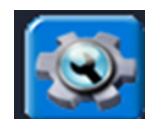
02

Verktøykasse

Verktøykassen inneholder alle funksjonene du trenger for å tilpasse maskinen til ditt bruk. Med menyene i verktøykassen kan du lagre meldingene dine, endre vokabularet du bruker, velge betjeningsmetode, generelt tilpasse enheten, slik at den ser og fungerer slik du vil.

Gå til verktøykassen

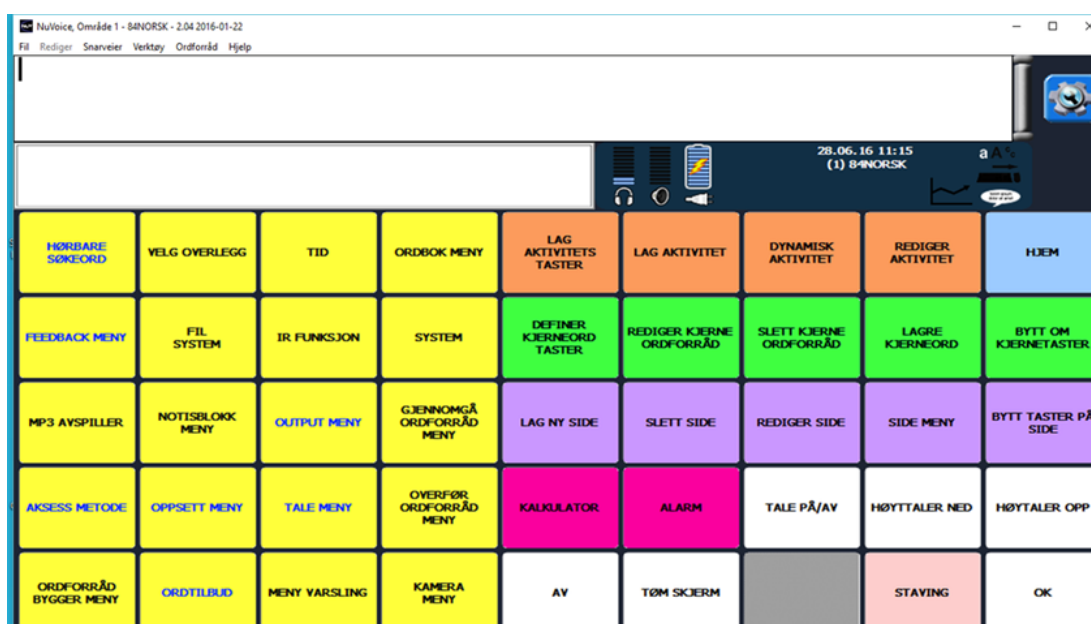
1. Velg verktøykasse i høyreside på overlegget, verktøykasse menyen vil da komme frem i venstre side av skjermen.

2. Velg verktøykassen fra menyen.

Tips: Du kan også åpne verktøykasse menyen ved å trykke på den blå verktøykasse tasten to ganger.

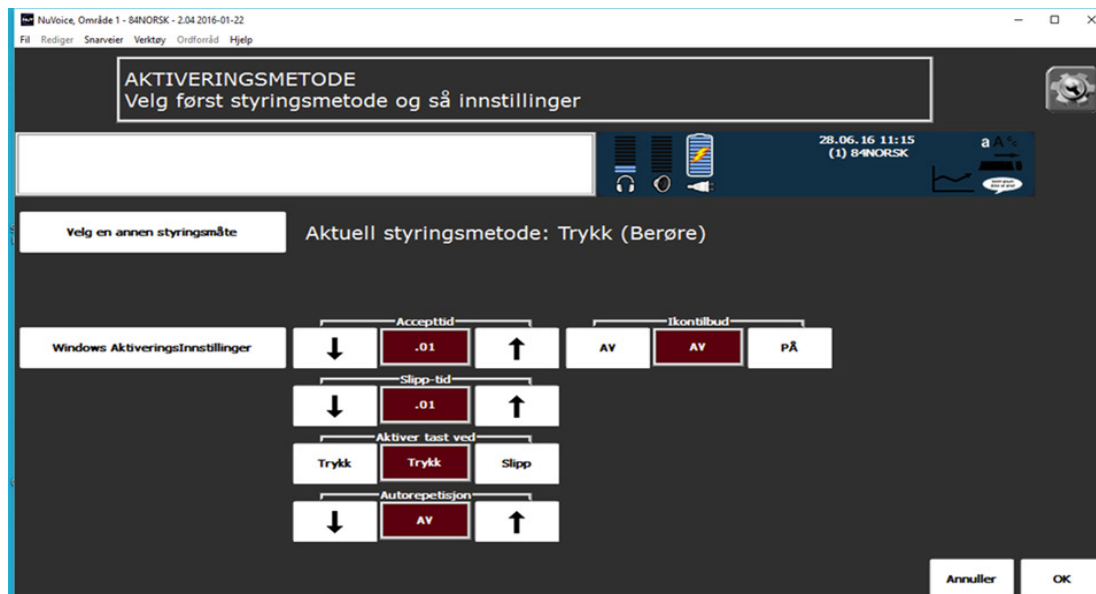

Verktøykasse tastene har forskjellige farger ut i fra hvilke funksjoner de har.

Farge på taster	Funksjon
Gul	System menyer
Hvit	Funksjonstaster
Magenta, Rosa, Blå	Spesial funksjonstaster (ingen meny)
Lilla	Side menyer
Orange	Aktivitet menyer
Grønn	Kjerne menyer

Betjening

Betjening er den måten du ønsker å styre maskinen din på, touch, brytere, hodepeking, joystick eller øyestyring. Den vanligste styremåten er "touch". Velg en betjeningsmetode og deretter tilpass den til personlig bruk, ved å velge de alternativene du ønsker. For å vise betjenings mulighetene gå til verktøykassen og velg **AKSESS METODE**.

Valg av styring

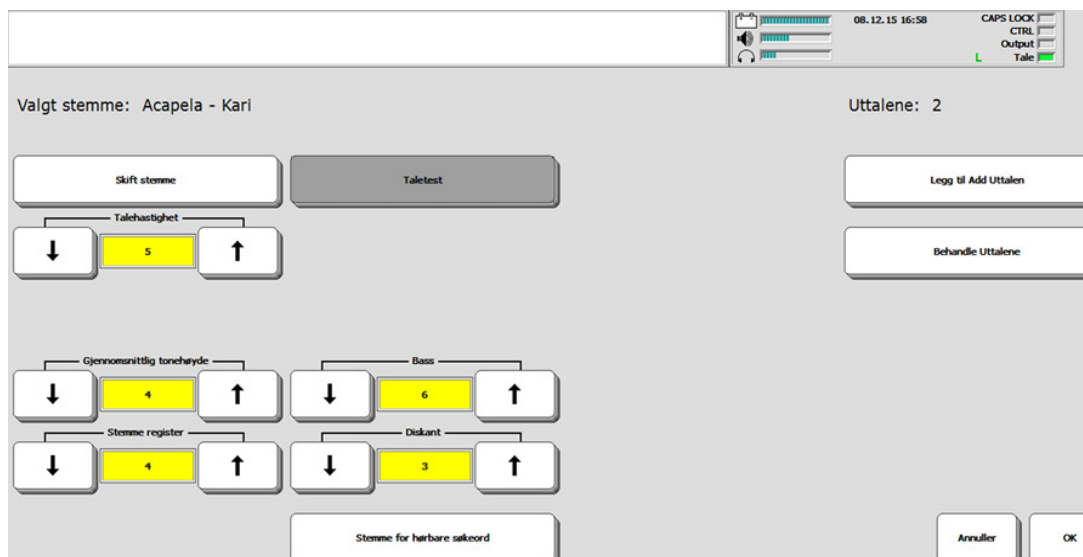
Trykk på Velg en annen styringsmåte, da får du opp alternativene:

1. Trykk (Berøre)
2. Bryter
3. Bryter
4. NuPoint/joystick
5. Øyestyring

Velg den styringsmåten du ønsker, når du har valgt styringsmåte, kan du gjøre innstillinger for å få det tilpasset slik du ønsker.

Valg av stemme og volum

I tale menyen kan du endre den syntetiske talen på din maskin. Og du kan velge en annen stemme for auditiv tilbakemelding. Gå til verktøykassen og velg tale meny.

Skift stemme

Velg "Skift stemme" og velg den stemmen du vil at maskinen skal bruke, bort sett fra auditiv tilbakemelding. Du kan høre stemmen, ved å trykke på tasten "Taletest". Talehastigheten kan endres og tonehøyde, bass, osv. Når du er fornøyd med innstillingene trykk OK.

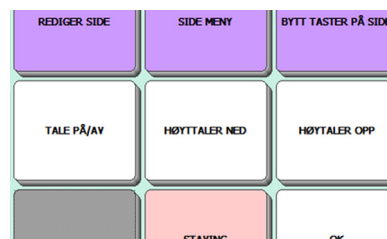
Auditiv tilbakemelding

Auditiv tilbakemelding finner du på samme sted som syntetiske talen på maskinen. Under tale meny. Nederst i skjermen, velger du "Stemme for hørbare søkeord". Trykk på skift stemme å velg stemmen du vil at maskinen skal bruke for auditiv tilbakemelding. De samme innstillingene er tilgjengelige her som når du skifter den syntetiske talen på maskinen. Talehastighet, tonehøyde, bass og diskant. Innstillingene vil variere ut ifra hvilken stemme du velger. Du kan også teste stemmen og gjøre endringer hvis det er nødvendig. Hvis du velger å bruke auditiv tilbakemelding, velg da en stemme som er annerledes enn hovedstemmen på maskinen.

Uttale på ord

Hvis et ord uttales rart, er det mulig og endre på dette, under ORDBOK MENY i verktøykassen. Du får først spørsmålet om du vil behandle uttalen for HOVED stemme eller AUDITIV tilbakemelding.

1. Trykk deretter på "Legg til ord"
2. Skriv først ordet slik det staves, trykk OK.
3. Skriv deretter en stavemåte, som viser uttalen. Du kan teste ordet ved å trykke i tekstfeltet.
4. Trykk OK, og OK igjen.

Valg av volum

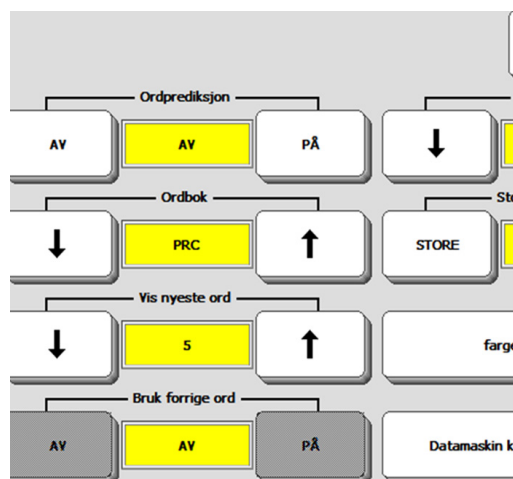
Valg av volum finner du direkte i verktøykassen. "Høyttaler opp", "Høyttaler ned".

Ordprediksjon

Ved bruk av ordprediksjon vil tiden på å stave lange og sjeldne ord reduseres, personens evne til å kommunisere vil forbedres. Maskinen har to forskjellige ordpredikasjons lister. PRC ordliste finner ord basert på hvor ofte (hyppighet) eller hvor nylig (nylig) du har brukt ordet. WordQ ordliste er basert på ord som mest sannsynlig kommer etter det ordet du har skrevet. Bruk kjerne vokabularet når ordene har mindre enn seks bokstaver. Ord som har mer enn seks bokstaver, vil du spare tid ved å benytte ordprediksjon. For å finne ordprediksjonsmenyen, gå til verktøykassen og velg "ORDTILBUD".

Ordprediksjon av/på

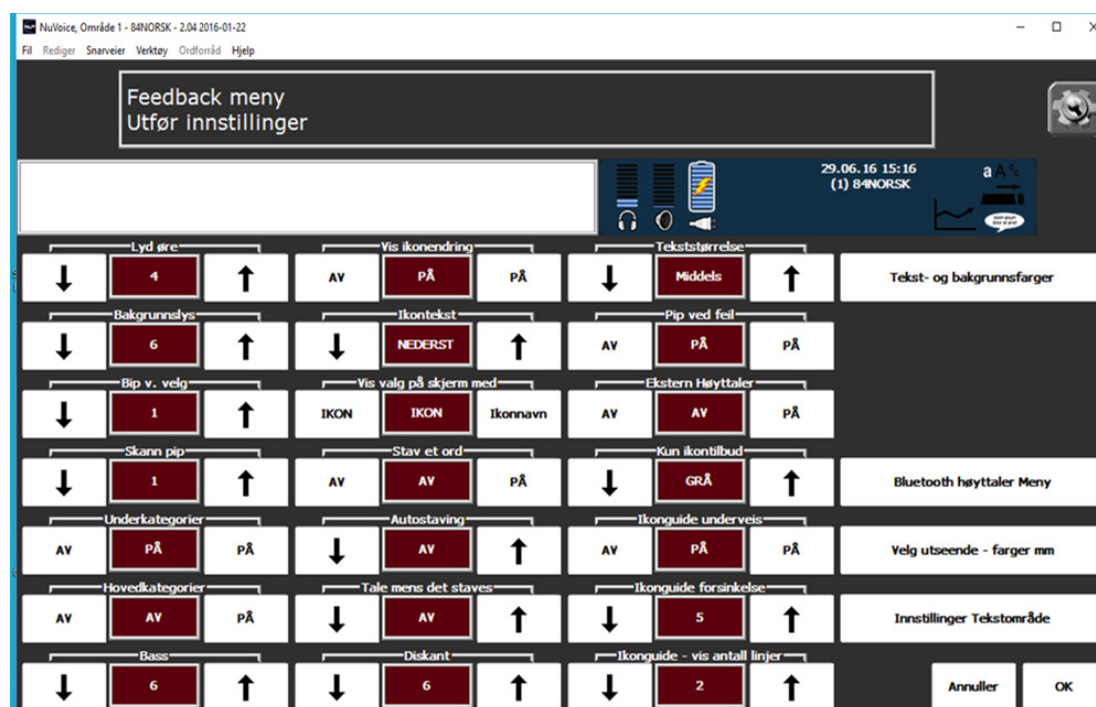
Bruk ordprediksjon, som du ser i bilde over, for å skru ordprediksjonen på eller av.

03

Utseende (Feedback meny)

Feedback menyen gir deg informasjon hvordan utseende til maskinen er. Noen av valgene kommer du ikke til å bruke, noen vil du stille på kun en gang, og andre vil du kanskje stille på oftere. Gå til verktøykassen og velg "Feedback meny".

Tekst- og bakgrunnsfarger

Under "Tekst og bakgrunnsfarge", kommer det frem tre valg: Arbeidsområde – tekstfarge, Notisblokk – tekstfarge og Markert tekstfarge. For eksempel, vil du til vanlig kanskje ha hvit bakgrunn med svart tekst. Når du skriver i notisblokk kan du ha grønn bakgrunn med gul tekst. Og kanskje rød når du skal makere tekst.

Arbeidsområde – tekstfarge

Dette valget gir deg mulighet til å velge farge for ditt arbeidsområde.

Notisblokk – tekstfarge

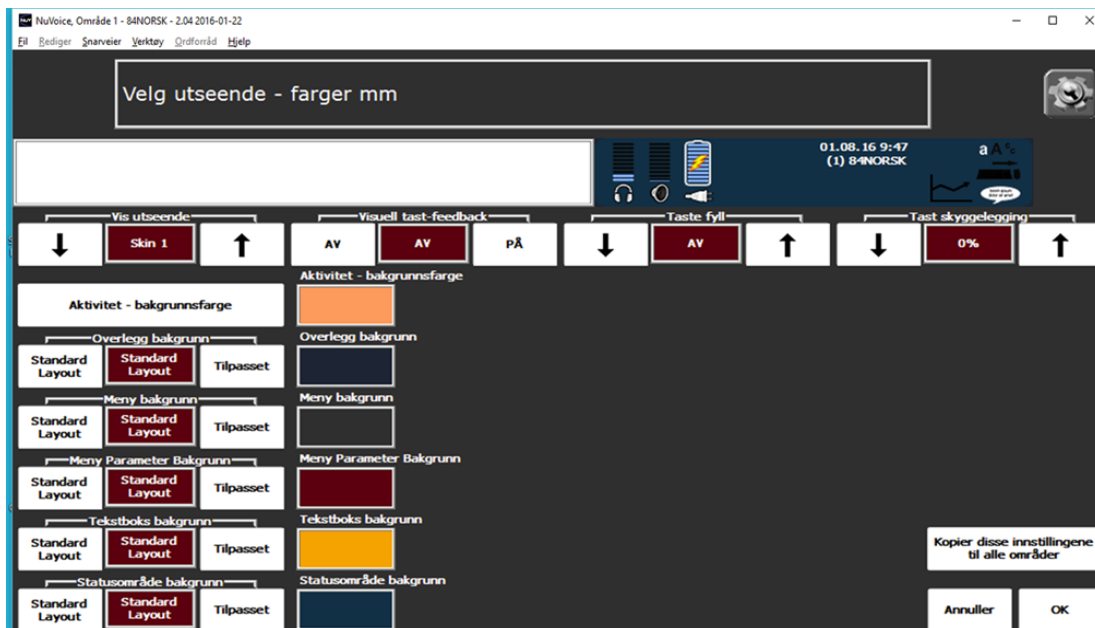
Dette valget gir deg mulighet til å tilpasse farge til din notisblokk.

Markert tekstfarge

Dette valget gir deg mulighet til å tilpasse fargen til fremhevet tekst.

Velg utseende - farger m.m.

Her kan du tilpasse displayet på maskinen – vokabular sidene, menyer, meldingsboks osv. Når du trykker på "Velg utseende – farger mm", kommer det frem mange valg.

Vis utseende

Ved å trykke på pilene, kan du velge mellom: Klassisk og Skin 1

Visuell tast – feedback

Når visuell tast – feedback er på, kommer det farge på tasten du trykker på. For eksempel, når du velger en tast som har svart tekst og hvit bakgrunn, blir teksten hvit og bakgrunnen svart.

Taste Fyll

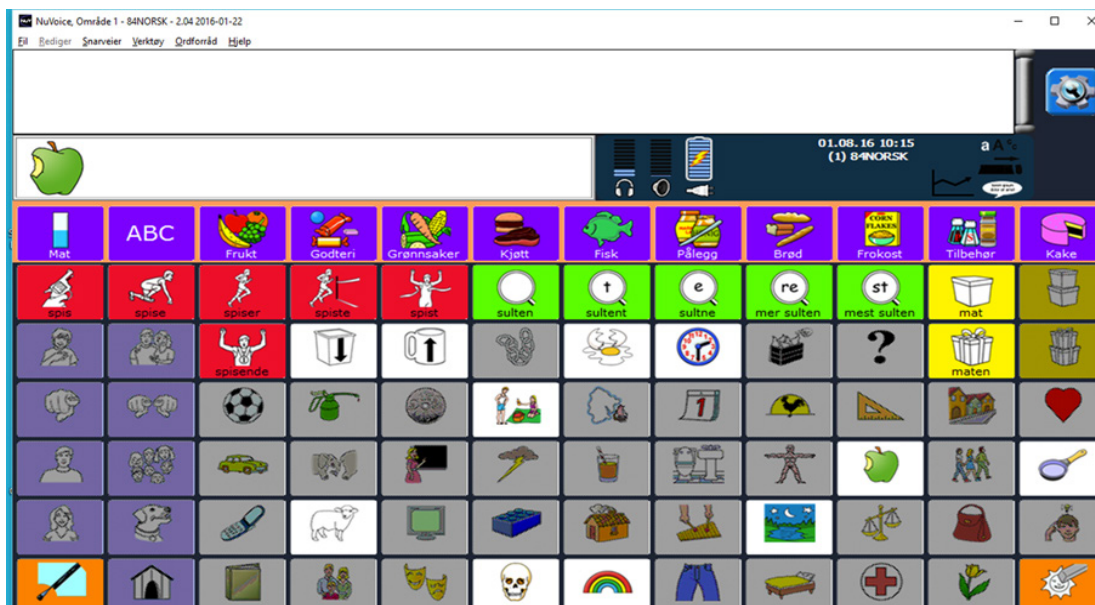
Her kan du bestemme hvor mye plass det skal være rundt og mellom taster. For å velge avstand, bruk pilene for å velge avstand mellom 1 og 20.

Tast skyggelegging

Når du har valgt utseende Klassisk eller skin1, kan du kontrollere 3-D effekten på tastene. For å velge benytt pilene for å endre prosent på skyggelegging av tast.

Individuell tilpasning (Aktivitetsrader)

Øverste rad på skjermbilde er alltid aktivitetsraden. Når du trykker på et ikon, får du tilgang til ord i aktivitetsraden som fokuserer på et bestemt tema. Når du trykker på eple, som assosieres med mat, kommer det opp forskjellige kategorier i aktivitetsraden: Frukt, Godteri, Grønnsaker, Kjøtt, Fisk, Pålegg osv.

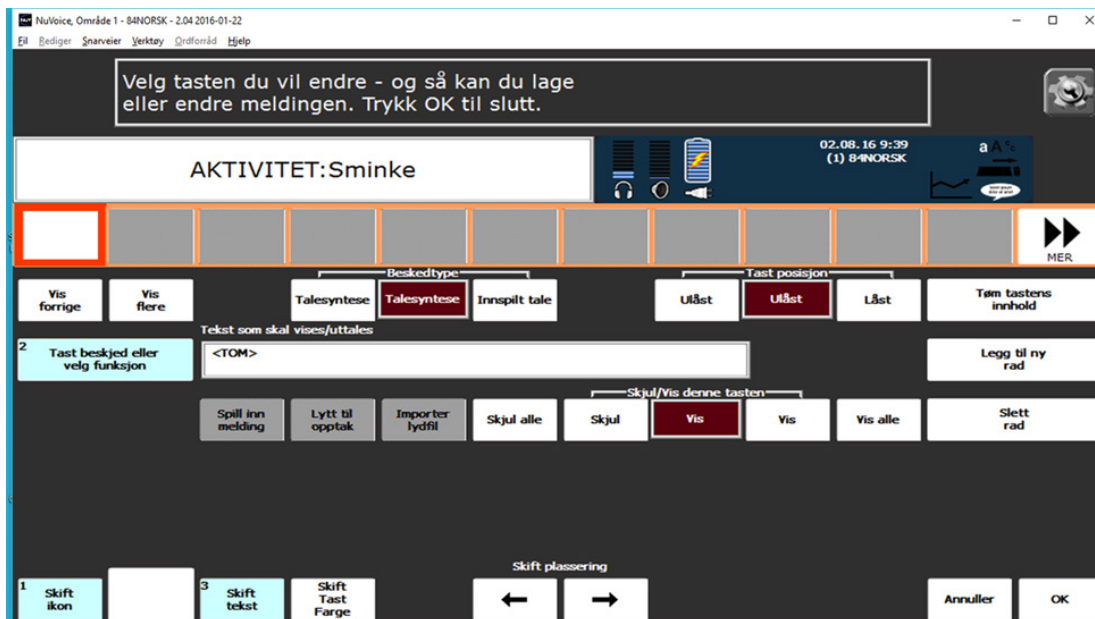

I aktivitetsraden kan du legge til og slette ord etter hvert som interessene dine endrer seg. Du vil kanskje ha inn navn på klassekamerater på skolen, eller aktiviteter du holder på med på fritiden. De fleste ikoner har mer enn en rad med ord i aktivitetsraden, da kan du trykke på tasten helt til venstre for å se neste rad. Hvis du har trykket på eple, og skal se neste rad med ord, står det "Mat" på tasten du skal trykke på.

Opprette ny aktivitetsrad

For å opprette en ny aktivitetsrad, trykker du på verktøykassen og velger "Lag aktivitet":

1. Skriv navnet på den nye aktivitetsraden, deretter trykk OK.
2. Velg ikon for aktivitetsraden fra en av ikon kategoriene, hvis du ønsker å ha et ikon. Hvis ikke, velg "intet ikon" eller "Annuler".
3. Et nytt vindu åpner seg, den første tasten i aktivitetsraden er markert med rødt. Noen taster er allerede bestemt for deg i aktivitetsraden, som "MER" tasten.

Tips: De blå tastene i venstre side av skjermen, merket med 1, 2 og 3 er de tastene du bruker for å legge til aktivitet. Du trenger ikke bruke dem i den bestemte rekkefølgen.

4. Velg et tomt felt, for å legge til et ord. Den røde markøren vil da flytte seg til feltet du velger.

5. Velg "Skift ikon" nederst i venstre hjørne.
6. Velg et ikon som passer til ordet du skal skrive.
7. Når du velger et ikon, vil det automatisk dukke opp i aktivitetsraden på det feltet du har markert, og teksten som står på ikonet følger meg, det er teksten som blir lest opp høyt. Dette sparer deg for tid, hvis det er akkurat det ordet du er på jakt etter. Hvis ikke, må du endre teksten.
8. For å legge til ny tekst på ikonet, velg tasten "Skift tekst", skriv inn ordet og trykk OK. Da har du endret teksten på feltet.
9. Hvis du ønsker å endre teksten som skal uttales, trykker du på "Tast beskjed eller velg funksjon", der skriver du inn det tasten skal uttale, når du trykker på den.
10. Du kan velge mellom beskjedtype: Talesyntese eller innspilt tale.
11. Velg neste felt du ønsker å definere, og gjenta stegene ovenfor.

Rediger aktivitet

For å redigere aktiviteter som ligger inne, gå til verktøykassen og trykk på "Rediger aktivitet". Du kan redigere hovedaktivitets tasten (den du ser i aktivitetsraden) og du kan redigere tastene som ligger bak hovedaktivitetstasten. Trykk på tasten du ønsker å redigere. Hvis du ønsker å redigere tastene bak, trykk på "Rediger aktivitetsemne".

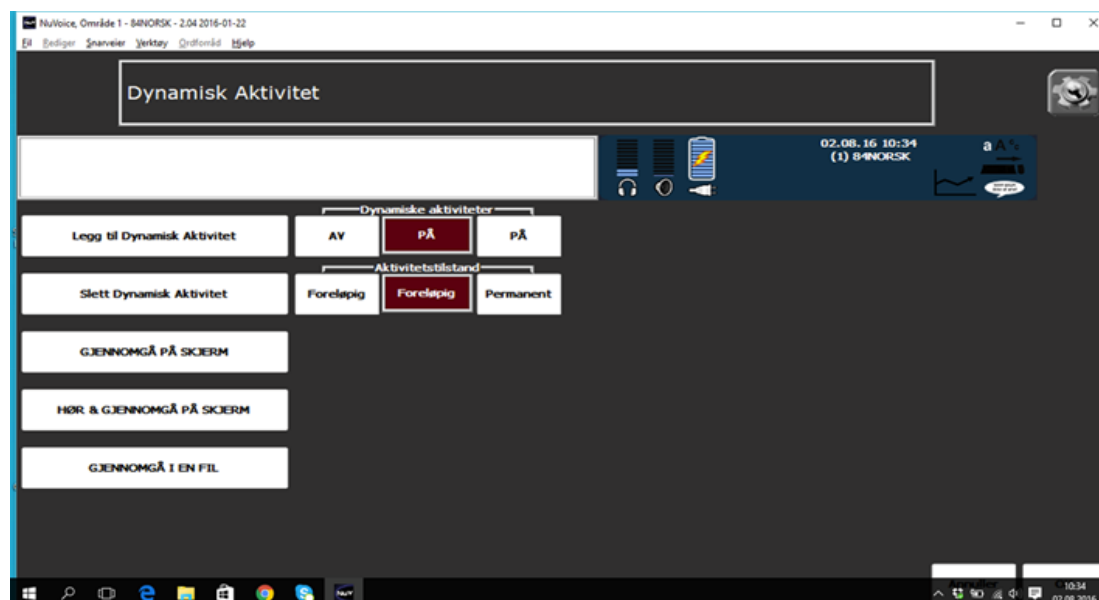
For å redigere aktivitet:

1. Gå til verktøykassen og velg "Rediger aktivitet"
2. Velg den aktiviteten du ønsker å redigere.
3. Menyene viser dine muligheter for å redigere utvalgte taster i aktivitetsraden, eller hele aktivitetsraden, hvis man ønsker det.
4. Du kan også skifte plassering på tastene, ved å trykke på pilene "skift plassering".

Knytte aktivitet til en kombinasjon (Dynamisk aktivitet)

Du kan knytte aktivitet til en side eller en annen aktivitet. Det betyr at du kan trykke på en tast i en åpen aktivitet, som vil ta deg til en annen aktivitet eller en side som allerede er laget.

1. Gå til verktøykassen og trykk "Dynamisk aktivitet".

2. Deretter trykk "Legg til dynamisk aktivitet", da kommer det opp et nytt vindu, trykk ikon-sekvensen du ønsker å bruke og velg OK.
3. Velg aktiviteten du ønsker skal settes inn på denne sekvensen, deretter OK. Da kan du gå til overlegget og teste ut sekvensen, du vil da se aktiviteten komme opp i aktivitetsraden.

04

Brukerområder

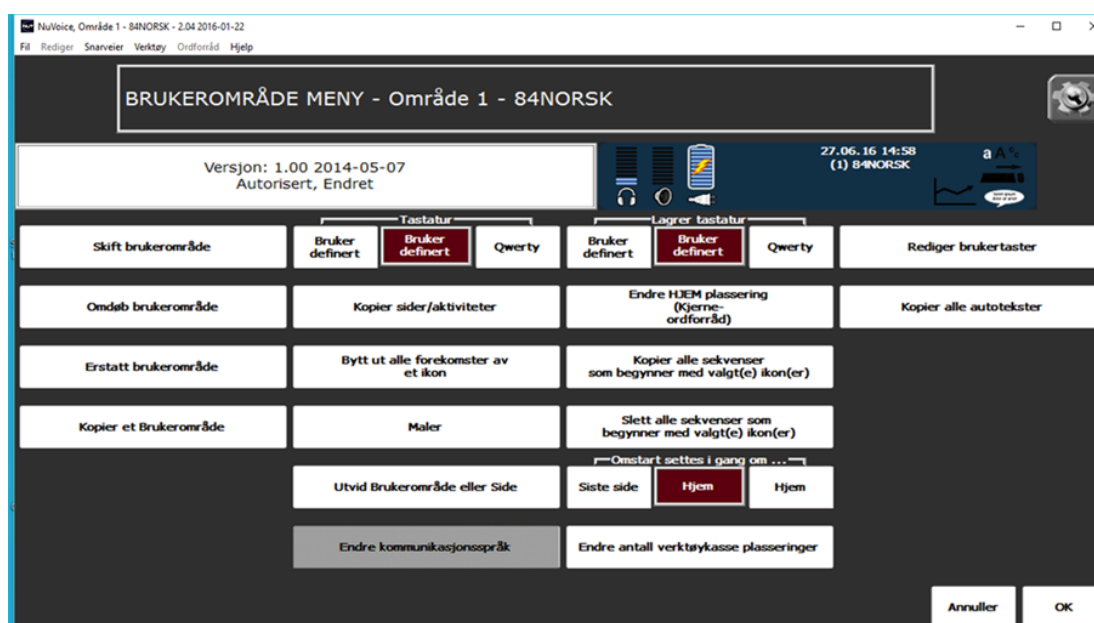
Brukerområde

Maskinen har seks forskjellige brukerområder. Et brukerområde er din "hjemmeside". Er det flere enn en person som bruker maskinen, kan hver person ha sitt brukerområde.

Kopier brukerområde

Maskinen kommer med brukerområdet 84NORSK, skal man kopiere dette til et annet brukerområde:

1. Trykk på VERKTØYKASSEN
  2. Velg tasten VELG OVERLEGG
  3. Deretter Kopier et Brukerområde
  4. Trykk på det brukerområde du vil kopiere, 84NORSK.
  5. Deretter trykker du på området du ønsker å kopiere det til, område 2,3,4 osv.
- Da har begge områdene samme vokabular, men de kan ha ulik betjening, touch, brytere, hodepeking, joystick eller øyestyling.

Gi brukerområdet nytt navn

Standard navnet på brukerområdet er navnet på vokabularet, 84NORSK. Navnet kan du endre ved å trykke på "Gi brukerområdet nytt navn", da ser du de seks brukerområdene som ligger på maskinen.

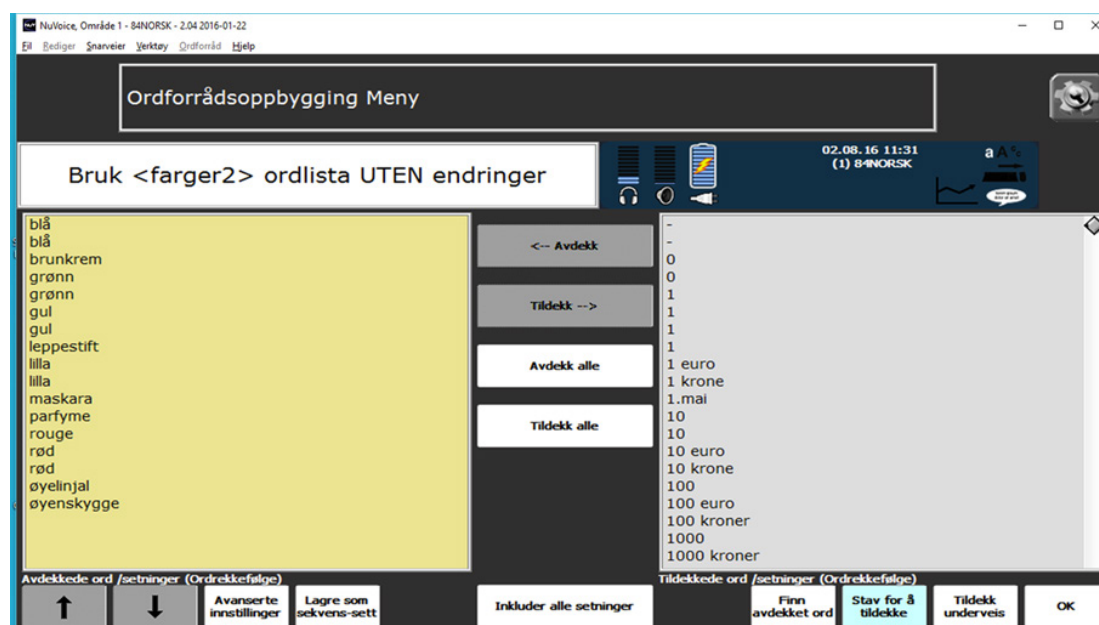
1. Velg det brukerområdet du ønsker å endre navn på.
2. Skriv inn det navnet du ønsker å bruke.
3. Trykk OK.

05

Opplæring

(Ordforråd bygger meny)

Med ordforråd bygger menyen kan du tildekke eller avdekke kjerneord, setninger og sekvenser. Du bruker denne menyen til å importere, laste, endre navn og lagre ordlister og sekvens sett. Gå til verktøykassen og velg Ordforråd bygger meny.

Legg merke til at alle ord i ditt brukerområde er i boksen "Avdekk". Trykk på "Avanserte innstillinger" for å skru ordforråd bygger menyen av og på.

Bruke ordliste

For å bruke funksjonen ordliste, trykker du på verktøykassen og velger ordforrådbygger meny.

1. Velg Avanserte innstillinger
2. Velg Bruk ordlister... Da kommer undermenyen opp.
3. Velg Les ordliste, da ser du alle ordlistene på din maskin.
4. Velg den ordlisten du vil bruke.
5. Trykk OK, når du går tilbake til overlegget, ser du da kun de tastene du må trykke på, for å få frem fargene.

Importer ordliste

Du, eller noen en andre, har kanskje laget en ordliste, som du vil importere og bruke. Hvis du skal importere en ordliste til din maskin, må du enten ha den lagret på en minnepenn, eller lage en notepad fil som du lagrer på din maskin.

1. Gå til Verktøykassen
2. Velg Ordforråd bygger meny.
3. Trykk på Avanserte innstillinger
4. Velg Importer ny liste...
5. Trykk på den mappen du har lagret ordlisten.
6. Velg listen eller listene du ønsker å importere.
7. Trykk OK
8. Skriv et navn og trykk OK for hver liste. Listene du nå har importert er nå tilgjengelige fra Bruk ordliste menyen.

Lage setninger/ord for "pappstøtte"

For å få ord/setninger på papir, trykker du på F11, når du er på hovedsiden i MINSPEAK. Skriver inn den setningen/ordet du ønsker å ha ut på papir. Når du skriver setningen/ordet, ser du at ikonene du må trykke på for å få frem setningen/ordet også kommer frem. Når du har skrevet det du vil ha ut, kopierer du det over i word, og skriver det ut på vanlig måte.

Backup av brukeropsett på minnepenn

Det kan være lurt å ta backup av brukeropsett på minnepenn. Da går du til verktøykassen.

1. Velger Overfør ordforråd meny
2. Trykker deretter på Lagre et brukerområde på datamaskinen.
3. Velger det brukeropsett du ønsker å lagre.
4. Velg i hvilken mappen du ønsker å lagre brukeropsett.
5. Skriv inn navnet du ønsker å lagre brukeropsett som, deretter OK.
6. Du skal nå få opp meldingen "Overføring er ferdig", dersom det var vellykket.

Da har du lagret brukeropsett på maskinen, da kan du sette inn en minnepenn i maskinen og hente oppsett fra mappen du har lagret det i. Og overføre det til minnepennen.

Systemlås

Det er mulig å låse verktøykassen, slik at ikke andre en assistenter/hjelpespersonell kan redigere i maskinen. Du bør ha tilgjengelig en tom minnepenn før du gjør dette. Du går til Verktøykassen.

1. Trykk på System tasten.
2. Deretter tasten: Innstillinger for systemlås
3. Trykk "Lag en snarvei så du kan omgå systemlåsen".
4. Sett inn den tomme minnepennen.
5. Ta ut minnepennen. Når den minnepennen står i maskinen, kan du få tilgang til verktøykassen.

Programoppdatering

Programoppdatering bør man gjøre en gang hver 6. Måned. Når man skal gjennomføre en programoppdatering må man først se at maskinen er tilknyttet et Wi-Fi nettverk. Så går man til Verktøykassen.

1. Velg meny System, og trykk deretter på Program oppdatering meny
2. Velg Internett oppdatering
3. Da kommer det opp et nytt vindu, hvor det står at programoppdateringen kan ta lang tid. Er du sikker på at du vil gjøre det nå. Da velger du JA, hvis du ønsker å gjøre oppdateringen.

06 Oversikt

Accent 800

Accent 1400

Kontakt

Hvis du har kommentarer eller spørsmål i forbindelse med løsningen må du gjerne kontakte oss.

Support

Tlf: 22 12 14 50
support@cognita.no
cognita.no

Besøksadresse

Bragernes Torg 13 C
3017 Drammen

Postadresse

Cognita AS
Gjerstadveien 396
4993 Sundebu